

Raaba bij Graz, 1 november 2006

Beste Clemens Setz,

Ik neem aan dat u graag wilt weten wat er allemaal is gebeurd nadat u uw bewustzijn verloor.

Eerst hebben we geprobeerd u op de sofa te leggen. Maar de sofa was te smal en onze fysieke krachten zijn, zoals u zelf heeft kunnen constateren, te gering, zodat u weer op de vloer viel. Zo hebt u de wond boven uw rechteroog opgelopen. Natuurlijk hebben we meteen iets op de wond gelegd (ijs, in een theedoek gewikkeld), maar toch zwol uw voorhoofd snel op. Eerlijk gezegd hielden wij er geen rekening mee dat u zo snel van de sofa zou glijden. Uiterlijk is u niet aan te zien dat zelfs in horizontale positie het zwaartepunt van uw lichaam zich ergens rond uw buikstreek bevindt. En u ziet er nog wel zo sierlijk, ja bijna breekbaar uit! Hoe dan ook, toen we de zwelling boven uw oog zagen, besloten we onmiddellijk om u uit de zone en naar een andere kamer te brengen.

U hebt mij en mijn man gevraagd naar de moeilijkheden die we ons op de hals hebben gehaald sinds we besloten om Robert weer naar huis te halen—en nu heeft u die problemen aan den lijve ondervonden. Wees ervan verzekerd dat ons dat zeer, zeer spijt, maar ik denk dat de hele situatie u misschien meer inzicht heeft gegeven dan een gesprek ooit had kunnen doen. Als leraar aan het instituut werd u waarschijnlijk voor dergelijke ervaringen behoed.

We hebben u snel de kamer uit gedragen, want de zwelling zag er werkelijk zorgwekkend uit en u reageerde niet op onze pogingen u weer bij te brengen. In de

keuken lukte dat beter. U deed uw ogen open en liet zich door ons op een stoel zetten, maar toen viel u plotseling opnieuw en begon te zweten, uw linkerarm verkrampde, maar goddank was dat niet nieuw voor ons, we hebben het allemaal al eens meegemaakt. Ijsberg—zo noemen wij het, het gevoel alsof je onder tonnen ijs begraven ligt. We hebben het allemaal al eens gehad. Het is voor ons makkelijk praten, wij leven er al zo lang mee en hebben een bepaalde resistentie opgebouwd, of liever, een bepaald verwachtingspatroon ontwikkeld. Maar op je nuchtere maag—zoals in uw geval—komt het natuurlijk hard aan.

U moet overigens de hartelijke groeten van Robert hebben. Zo interpreteer ik althans zijn gedrag. Je weet het bij hem nooit. In elk geval zal hij volgend jaar waarschijnlijk niet terugkeren naar het instituut. We hebben u met onze auto naar het ziekenhuis gebracht. U was wat verward, maar ook dat verbaasde ons niets. Mijn vader, die ons vlak na Roberts geboorte bezocht, kon bijvoorbeeld een hele dag niet meer uit zijn woorden komen, hij sprak met dubbele tong en lalde, hij had het koud en dan weer warm en hij had aanvallen van duizeligheid. Eerst dachten we dat hij van schrik een hersenbloeding of zoiets had gekregen, hij had er tenslotte op gestaan Robert in zijn armen te nemen. Daar is nog een foto van die vanuit de tuin door het raam is gemaakt.

Allemaal inbeelding, indigo-flauwekul, zei mijn vader. U weet hoe de mensen van zijn generatie en die tijd zijn, de geringe ontwikkeling van de bevolking in het algemeen, dus... Oké, wij wilden ook graag geloven dat het niets voorstelde. Niets permanent, niets wat ons kind aanging. Niets echts.

Kinderen neem je bij de hand, je raakt ze aan, zei mijn vader toen. Ik heb hem als antwoord mijn rug la-

ten zien, de schrammen die ik destijds opliep door het voortdurende vallen, de uitslag in mijn nek en ook de gesprongen adertjes in mijn linkeroog heb ik hen laten zien. Ik kon toen nog iets zien met dat oog. Ik ben natuurlijk pas naar de dokter gegaan toen het al te laat was, toen ik er niets meer mee kon zien.

Beste meneer Setz, we hopen dat het inmiddels beter met u gaat en verzekeren u dat wij geen enkele wrok tegen u koesteren—wat ook de reden voor de vroegtijdige beëindiging van uw betrekking bij het instituut mag zijn geweest, wij hebben daar geen mening over. Als u dat wilt, kunnen we ons gesprek ergens anders voortzetten. Uiteraard staat onze voordeur nog steeds wijd voor u open en verheugen wij ons op uw bezoek, al hebben mijn man en ik er begrip voor als u zich niet meer wenst bloot te stellen aan datgene waar wij alweer bijna vijftien jaar mee te maken hebben.

Vriendelijke groeten,

Uw

Marianne Tätzl

Streekziekenhuis—Universiteitskliniek Graz
Universiteitskliniek, afdeling traumatologie

Traumatologie eerste hulp

Patiënt: Setz, Clemens Johann
Geboren: 15-11-1982

Opvang

ANAMNESE/STATUS

Pat. wordt door twee schijnb. bekenden naar de eerste hulp gebracht.

Bewustzijn: wakker, helder, aanwezig, traag. Volgens verklaring van begeleider pat. na per ongeluk te zijn gevallen tien minuten bewusteloos op de grond gelegen. Eerder had pat. gemeld dat hij lichtflitsen zag aan de rechterzijde van zijn gezichtsveld. Na zijn val was CPR door aanwezigen niet nodig.

Ten tijde van de opname van de pat. geen bedreigde vitale functies, cardiopulmonaal stabiel.

VLC frontaal rechts open, bloedende laceratie occipitaal. Verschillende kleine uitwendige hematomen op het bovenlichaam. Pupillen rond, normale grootte, isocoor, geen facialisparesis of lateralisatie, geen andere neurologische bijzonderheden. Kloppij aan het schedeldak. Geen misselijkheid, maar lichte evenwichtsstoornis. Verder geen uiterlijke verwondingen. Ledematen actief/ passief vrij beweegbaar, niet pijnlijk.

THERAPIE

Frontale wond: gereinigd met octenisept, steristrips, verzorging van de laceratie occipitaal d.m.v. drie hechtingen.

Tetanus herhaald. ct schedel aangevraagd. Bevindingen: geen recente bloedingen, fracturen, zwellingen, geen aanwijzingen voor recente infarctering.

Pat. wordt op eigen risico ontslagen. Bij verslechtering, optreden van pijn etc. spoedopname dringend aanbevolen.

16-10-2006

Dr. Uhlheim

DEEL 1

In een veld
ben ik het gebrek
aan veld
— Mark Strand

1 Het wezen van de afstand

Op 21 juni 1919 bracht de Duitse keizerlijke oorlogsvloot zichzelf bij de Britse vlootbasis Scapa Flow, vlak bij de Schotse kust, tot zinken. Het kort daarvoor door Duitsland ondertekende Verdrag van Versailles voorzag, behalve in de teruggave van de schedel van het stamhoofd Mkwawa aan de Britse regering, ook in de onvoorwaardelijke overgave van alle schepen, maar de Duitse admiraal Ludwig von Reuter bracht zijn schepen liever tot zinken dan ze over te dragen aan de Britten, die hij als een onbeschaafd volk beschouwde. Sedertdien liggen de oorlogsschepen daar op de zeebodem op een diepte van ongeveer vijftig meter. Dat is een gelukje voor de moderne ruimtevaart, want uit de wrakken van de inmiddels bijna honderd jaar onder water liggende oorlogsschepen wordt middels duikexpedities hoogwaardig staal gewonnen, die voor de bouw van satellieten, geigertellers of lichaamsscans voor veiligheidssluisen op vliegvelden wordt gebruikt. Iedere andere staalsoort ter wereld is—na Hiroshima, Tsjernobyl en de talloze in de atmosfeer uitgevoerde atoombombmentests—te veel door straling verontreinigd om voor de bouw van zulke uiterst gevoelige apparatuur te gebruiken. Schoon staal is alleen te vinden in Scapa Flow, op vijftig meter diepte.

Met dit verhaal begint het opmerkelijke, in 2004 verschenen boek *Het wezen van de afstand* van de kinderpsychologe en pedagoge Monika Häusler-Zinnbret. Op een zaterdag in de zomer van het jaar 2006 bezocht ik haar in haar woning, gelegen in de villarijke wijk Geidorf in Graz. Op dat moment had ik mijn stage van een halfjaar als wiskundeleraar aan het Helianau-instituut al voortijdig afgebroken. Het hoofd van het instituut, dr. Rudolph, had mij gewaar-

schuwd nooit meer een voet op het terrein van het instituut te zetten.

Ik bezocht mevrouw Häusler-Zinnbret om haar te vragen onder welke omstandigheden indigokinderen volgens haar nu, twee jaar na de publicatie van haar invloedrijke boek, dat in de eerste hoofdstukken een hoopvolle toon aanslaat, in Oostenrijk leven. En of zij wist hoe het stond met de zogenoemde *relocaties*, waarvan ik in mijn onwetendheid tijdens mijn stage meermaals getuige ben geweest.

Op de oude huisdeur met drie elektrische bellen was ook een ornamentele deurklopper bevestigd, die eruitzag alsof hij misschien ooit echt was geweest—maar eens, op een warme dag, was hij simpelweg versmolten met het donker geverfde hout van de deur en werd hij een oorschelpachtig versiersel boven de zware, gietijzeren deurklink. In de kleine, door een ijzeren hek en een met spinnenwebben overdekte heg afgeschermd tuin die naast het buitenge woon fraaie huis lag, stonden een paar verstilte berken, die aan waterplanten deden denken, bijna van zilver, en voor een gelijkvloers raam zag ik een enkele zonnebloem die zijn kop alert omhooghield alsof hij muziek hoorde, omdat hij de vroege middagzon al de hoek om voelde komen. Het was een warme dag, iets voor tien uur 's ochtends. De deur stond open. In het trappenhuis was het koel, het rook er vaag naar vochtige stenen muren en oude aardappelen.

Nog maar een of twee maanden geleden zou me dat allemaal niet zijn opgevallen.

Voor ik de trappen naar haar praktijk beklom, controleerde ik mijn pols. Die was normaal.

Mevrouw Häusler-Zinnbret liet me lang voor haar deur wachten. Ik had de bel, waaronder haar beide achternamen stonden, verbonden door een golvende ~ in plaats van een verbindingsstreepje, al enkele malen in werking gesteld en mij, zoals al zo vaak in mijn leven, verbaasd over het feit dat psychologen en pedagogen altijd dubbele namen heb-

ben. Ik hoorde haar door haar huis scharrelen en meubels of andere grote voorwerpen verslepen. Toen ik meende haar voetstappen heel dichtbij te horen belde ik opnieuw aan, in de hoop haar eindelijk op mijn komst opmerkzaam te kunnen maken. Maar weer verwijderden de voetstappen zich, ik stond daar maar in het trappenhuis en wist niet of ik al of niet naar huis terug moest gaan.

Ik deed een laatste poging en klopte aan.

Achter mij ging een deur open.

‘Meneer Setz?’

Ik draaide me om en zag het hoofd van een vrouw die door een kier in de deur keek.

‘Ja,’ zei ik. ‘Mevrouw Häusler?’

‘Komt u binnen. Ik ben in een soort van... nou ja, een overgangsfase zeg maar, let u niet op de rommel... ja...’

Geïmponeerd en geïntimideerd door het feit dat haar woning kennelijk de hele verdieping in beslag nam, bleef ik meteen achter de voordeur staan. Pas door de kleeerhanger die mevrouw Häusler-Zinnbret voor haar borst hield, werd ik eraan herinnerd mijn jas uit te doen en mijn schoenen uit te trekken.

Mevrouw Häusler-Zinnbrets fysieke verschijning was indrukwekkend. Ze was zesenvijftig, maar had een jeugdig gezicht, ze was slank en lang en droeg haar haar in een lange gevlochten staart op haar rug. Ze was die dag informeel gekleed, op haar zwarte laarzen na, ze droeg een vest los over haar schouders. Als ze iets zei keek ze meestal over de rand van haar bril, alleen als ze iets las schoof ze die iets omhoog.

Ze ging me voor naar haar werkkamer, een van de drie, zoals ze mij liet weten. Hier ontving ze meestal haar bezoekers—uit de hele wereld, voegde ze eraan toe en knipte een schakelaar op de muur aan, die de luxaflex eerst een beetje naar beneden liet gaan en toen omhoog; een merkwaardige, hypnotiserende handeling, alsof de ruimte in

vertraging knipperde. Het licht van de ochtendzon viel de kamer in. Een straal, glanzend als cellofaan, kroop over de vloer, boog af langs de muur en liep door tot een groot abstract schilderij waarop ronde vormen streden met vierkante.

‘Mijn hemel,’ zei de kinderpsychologe. ‘Bent u gewond?’

‘Ja, zei ik. Een ongelukje. Niets ergs.’

‘Niets ergs,’ herhaalde mevrouw Häusler-Zinnbret en knikte, alsof ze dat smoesje vaker had gehoord. ‘Thee? Of liever koffie?’

‘Alleen een glas kraanwater alstublieft.’

‘Kraanwater?’ vroeg ze gniffelend. ‘Hm...’

Ze gaf me een glas dat sterk naar afwasmiddel smaakte, maar ik was blij dat ik iets te drinken kreeg, want de voettocht van mijn huis in de buurt van de Lendplatz naar dat van mevrouw Häusler-Zinnbret had me vermoeid en ik had er dorst van gekregen. Mijn fiets was de avond ervoor door een vreemde tot op het laatste schroefje uit elkaar gehaald. Ik vond de onderdelen vanochtend in de tuin—de tandwielen, het frame, het stuur, keurig neergelegd in een vorm die wel iets weg had van een quincunx-patroon.

—U doet onderzoek voor een boek, is het niet?’ vroeg ze toen we aan een kleine glazen tafel gingen zitten.

Mevrouw Häusler-Zinnbret pakte een doos die eruitzag als een groot uitgevallen pakje sigaretten, haalde er een waaier uit, vouwde die open en bood mij er ook een aan. Ik sloeg het aanbod af.

‘Ik weet het nog niet precies,’ zei ik. ‘Eerder een artikel.’

‘Het duistere leven van i-kinderen,’ zei mevrouw Häusler-Zinnbret en tikte met een wijsvinger een zwijgend ‘zozo’ op tafel.

Ik knikte.

‘En hoe dat zo?’

‘Nou ja,’ zei ik, ‘het thema is, eh, het hangt als het ware in de lucht, zeg maar...’